

Természetes, hogy e művelődési anyagban helyet kell, hogy kapjon a gyermek és ifjúsági irodalom is.

Összegezve a fentieket: a horvát irodalom oktatásának ezen alapjához szükségeltetik egy szakmai testület létrehozása, amely hivatott lenne egyeztetni az ehhez hasonló értékelések tartalmát (ha ugyan léteznek ilyen szinten) és hozzálátna a konkrét irodalmi anyag válogatásához, átírásához az általános vagy középiskolai szintnek megfelelően.

Úgy gondolom, hogy éppen ez a munka legaprólékosabb és legnehezebb, hiszen a válogatást, átdolgozást a lexikai egységek számának, a nyelvismeret szintjének, a követelményrendszernek megfelelően kell elvégezni. Ha pedig nem leszünk képesek e lépésre, ha munka helyett csak javaslatokra, elképzelésekre, legyintgetésre futja, a horvát nyelvoktatás hazánk közoktatásához képest lépéshátránya csak nőni fog.

BLAZSETIN ISTVÁN

## Óvodai életmódszervezés a nemzetiségi gyermekcsoportokban

*A Benedek Elek Óvóképző Főiskola német nemzetiségi tagozatos hallgatói hivatásuk gyakorlására az 1989-ben kiadott ONP szellemében kísérleti jelleggel kimunkált gyakorlati képzési szisztéma, a kétnyelvű óvodai nevelési program alapelvei és módszertani útmutatásai alapján készülnek fel. Az 1989/90-es tanévtől a főiskola gyakorló óvodájának vegyes összetételű gyermekcsoportjában nevelési-képzési elgondolásaink gyakorlati megvalósításán fáradozunk. Ehhez a kísérleti munkához csatlakozott Győr-Moson-Sopron, Veszprém, Fejér és Baranya megye egy-egy óvodája is.*

Az óvodai nyelvtanulás fő célját a nemzetiségi identitástudat megalapozásában látjuk. Alapvető feltétel az óvónő biztos nyelvtudása és a nemzetiségi sajátosságokat őrző környezet.

Az óvónői nyelvtudás jelentőségét abban látjuk, hogy a gyermek 3-6 éves korban a szeretett személy – mint modell – utánzása révén a beszédmegértés fokára juthat el, megszeretheti a nyelvet, felkelthető a nyelv iránti érdeklődése. Rugalmas hangképző szerveinek köszönhetően játszik a német nyelvre jellemző hangzórendszerrel. Fogékony a nyelv zeneiségére, ritmusára. A nemzetiségi sajátosságok megőrzését azok a tárgyak, ruhadarabok és játékszerek jelentik, melyek érzelmileg közel állnak hozzá.

Az ünnepekre való felkészülés időszaka, a népszokások megismertetése ugyancsak jelentős a nyelvtanulás szempontjából. A nagyszülőktől, őseinktől átörökölt hagyományokat a gyerekek érdeklődéssel hallgatják.

Az utánzáson alapuló nyelvelsajátítás fő terepe a játéktevékenység, mint az óvodáskorú gyermek fő tevékenységi formája, a tanulás egyetlen eredményes útja.

Az óvodás gyermek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a rendszeres nyelvgyakorlást, a naponta alkalmazott nyelvi játékokat és kiaknázott beszédhelyzeteket jelentősnek tartjuk.

### *Alapelveink:*

1. A vegyes összetételű gyermekcsoportban a gyermeki személyiség optimális fejlődése a játéktevékenységen belül a spontán tanulásal és irányított nyelvtanulással, valamint az egyéb tevékenységi formákkal érhető el.

2. Az osztatlan csoportban a biztos óvónői nyelvtudás, – mint modell – mellett a nagyobb gyermekek pozitív hatása érvényesül az utánzáson alapuló nyelvtanulásban.

3. A vegyes összetétel biztosítja az óvónő irányításával az óvodai élet felxibilis, nyitott, bizalmas, figyelmes, empátikus légkörét.

4. A gyermeki kíváncsiság, az új iránti fogékonyság az előfeltétele annak, hogy a gyermek érdeklődéssel forduljon a nemzetiségi hagyományok, a népi kultúra kincsei felé, ha azokat élményként élheti meg.

5. A különböző játékfajtákba ágyazott, élményeket biztosító nyelvi anyag – népi eredetű mondókák, gyermekjátékok, körjátékok – megfelelő érzelmi telítettséget adnak a csoport valamennyi gyermeke számára.

6. A gyermek mint „kiszolgáltatott utánzó” (*Vekerdy Tamás* pszichológus megállapítása) kritikátlanul és gátlástól mentesen követi az óvónői megnyilvánulásokat, az óvónő elismerésére aktív részesevé válik a kínált nyelvi játékoknak.

7. A rendszeres nyelvi játékok, az állandó gyakorlás révén újra átélt élmények a gyermeki tapasztalatszerzés bővülését eredményezik, a gyermek produktív szókincsét fejlesztik.

## Az óvoda foglalkoztatási rendszere

A gyermeknek az együttes tevékenység, a mozgás és a szerepjátás iránti igényéhez a 3-6 éves korúak együttes nevelése, a vegyes csoport egészséges és természetes légkörben teremti meg az egyedül játszás, a közös és irányított játék feltételeit. A gyermeki tapasztalatszerzés, a spontán tanulási folyamat az együttműködő 3-6 éves korúak körében biztosított. Az életkornak megfelelő mozgáskultúra elsajátítása a heti egyszeri testnevelés-foglalkozásokon történik, magyar nyelvű utasításokkal. A mindennapi „testnevelés” anyagának összeállításában a mozgással egybekötött direkt és indirekt nyelvhasználati módszereket alkalmazom. Várható, hogy a gyermekek a későbbi nyelvhasználatukban spontán módon alkalmazni tudnak majd kifejezéseket és szerkezeteket, amelyeket mozgással egybekötve sajátítottak el.

A német nyelv iránti érdeklődés felkeltését és a német nyelv fonetikai jellemzőinek elsajátítását a különböző játékfajtákba ágyazott tematikában tervezem. A népi eredetű mondókák, a dalos és mozgásos, valamint a szabályjátékok a beszédrel, a szavakkal való játszást teszik lehetővé. Ilyenkor a hangzás, a ritmus és a dallamosság nyelvbefogadást segítő funkcióját és a hatékonyság fokozó erejét hangsúlyozom.

A beszédkészség megalapozását célzó produktív szókincs terve nemcsak a gyermekek azonosságtudatát segíti kialakítani és optimális esetben megerősíteni, hanem a másággal befogadását és természetes voltának elfogadását, az egészséges alkalmazkodóképesség kialakulását is. A gyermeki tapasztalatszerzést, a spontán és irányított tanulási folyamatot heti témákban dolgozom fel. A heti témák a gyermeket leginkább érdeklő, a közvetlen környezetében fellelhető, hozzá érzelmileg közel álló tárgyokról, dolgokról, élőlényekről és jelenségekről szólnak, kiegészítve az ünnepekre való felkészüléssel. A témák élményként való megjelenését az úgynevezett „ajánlások” (Angebote) komplexitása biztosítja. A legfontosabb szempont az önkéntelen figyelemre épülő megtapasztalás, felfedeztetés, amely a gyermekből aktivitást, érdeklődést, tevékeny részvételt vált ki.

A programban felvázolt óvodai életmód *napirendje* a kötetlenségre épül. A gyermek elemi életszükséglete, legfontosabb tevékenysége a játék. Játékos igényüket a gyermekek különösen intenzíven elégítik ki a kicsik a reggeli gyülekezéstől a 1/2 10-10 óráig terjedő időszakban. Azon gyerekek körében, akik már kijárázókká magukat, vagy még nem találtak játéktársat, társakat a játékukhoz a fentiekben említetthez hasonló „ajánlásokat” adunk. A második szakasz a feldolgozás – pihenés szakasza, zömmel a szabad levegőn való tartózkodás adta lehetőségekhez kapcsolódik.

A két szakaszt a közös tízórai, illetve a német nyelvű mindennapos testnevelés, vagy a testnevelés foglalkozás köti össze.

A közös étkezések célja az étkezési kultúra megalapozása és az együttesség, összetartozás érzésének erősítése.

A program eredményes megvalósításának fontos feltétele a családdal való kapcsolat újszerű módjainak alkalmazása is.

A szülők, mint a gyermek optimális fejlődéséért felelős személyek megnyerése az egy-séges nevelői ráhatások biztosítása érdekében nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermek önálló, nyitott, érdeklődő és tevékeny legyen, vagyis megfeleljen az iskolára való alkal-masság kritériumainak.

TALABÉR FERENCNÉ

## Nemzetiségi oktatás Piliscsén

*Piliscsév szlovák nemzetiségi falu Komárom-Esztergom megyében. Csodaszép környezetben, a Pilis lábánál egy völgyben terül el. Az utóbbi néhány évben igen sokat fejlődött, épült, szépült. Iskolánk a falu közepén áll. A bővítésével sikerült elérni, hogy egyszakos lett a tanítás és elegendő terem áll a tanulók rendelkezé-sére.*

Iskolánkba jelenleg 215 fő tanuló jár, és 19 pedagógus látja el az oktatást. A tanulók – igen kevés kivétellel – szinte valamennyien órarendi keretben tanulják a szlovák nyel-vet. A nemzetiségi nyelvvel a gyerekek már óvodás korukban megismerkednek, hisz kis-csoporttól kezdve vannak szervezett foglalkozások, szakképzett óvónők vezetésével.

Iskolánkban a felső tagozatosok nyelvi oktatását két tanár, az alsó tagozatban 4 tanító végzi. Az 1-2. osztályban heti három szlovák nyelv- és irodalomóra van, a 3. és 4. osz-tályban ez eggyel bővül, heti 4 órára. Az 5. osztályban heti 5 óra, a 6-7-8. osztályban heti 4 óra van. Az iskolába kerülő gyerekeknél az óvodában tanultakra lehet már építeni. Szó-kincsükben az alapszavak többsége fellelhető, használni tudják ezeket a szavakat, kife-jezéseket. Tudnak jónéhány egyszerűbb dalt, mondókát, kiolvasót, játékot. Sajnos otthon már csak igen kevés családban tudnak segíteni a gyerekeknek, mivel többnyire csak a nagyszülők korosztálya beszéli a szlovák nyelvet. A fiatalabbak értik ugyan, de egyre kevesebben beszélik. Így nagyobb és nehezebb feladat hárul a pedagógusokra, hisz többnyire az órán kell elsajátíttatni és elmélyíteni az ismereteket.

Az első és második osztályosok színes képeskönyvből tanulnak, mondatmodellek alapján. Szeretik a rövid, ritmikus verseket, mondókákat, a könnyen énekelhető dalokat, szívesen tanulják meg a játékokat. Az 1. osztályban nagyon fontos a játékoság a nyelvi órákon, mivel a Képes nyelvkönyv képei sokszor nem világosak, rövidek, nem minden témakör áll közel a gyerekekhez. Ilyenkor lehet alkalmazni a pedagógus által kiválasztott kis versikét, mesét, dalt, játékot. Jobb, ha a sokszor száraz könyvanyag helyett játszunk, énekelünk. A versekben, dalokban, játékokban mozgással kísérrjük az új szót, hogy az jobban rögzüljön. Sokat segít az új szavak, kifejezések helyes ejtésének bemutatásánál a bábozás is.

A 2. osztályban az év elején, még hallásra-mozgásra építve, szintén képeskönyvből tanítunk. De már november elején elkezdjük az abc-t tanulni, ezzel egyidőben olvasni és írni is. Így könnyebbé válik a tanulás, hisz a megismert új szót lejegyezhetjük a szótárba és azt bármikor el tudjuk olvasni. A 3-4. osztályos tankönyvek témakörei egymásra épül-nek. Az olvasmányok többnyire az iskoláról, az otthonról, a családtagokról és az évsza-kokról szólnak. A nyelvtani anyag a szófajokkal foglalkozik, majd ez bővül a negyedik osztályban.

Ez a korosztály is igen szívesen tanulja a verseket és a dalokat, szeretik a szerepjá-téket is, ügyesen báboznak.

Iskolánk gyakorló iskolája is az Esztergomban működő tanítóképző főiskolának. A ta-nítójelölt hallgatók nálunk készülhetnek fel (gyakorlatban) választott hivatásuk gyakorlá-sára; a nemzetiségi nyelv oktatására.

Az 1987-88-as tanévtől, 1991 júniusáig, az akkori megyei Pedagógiai Intézet megbí-zásából, két osztály bekapcsolódott a nemzetiségi kétnyelvű oktatás fejlesztésének ki-